

PROJEKTKONKURRENCE
Udvikling af Byparken

Dommerbetænkning

Esbjerg
Kommune

Konkurrenceudskriver

Esbjerg Kommune

Dommerkomité

Jesper Frost Rasmussen, Borgmester

Erik Jespersen, Teknik & Miljø

Henrik Theilgaard, Esbjerg Havn

Torben Seldrup, Musikhus Esbjerg

Inge Merete Kjeldgaard, Esbjerg Kunstmuseum

Marianne Levinsen, Landskabelig fagdommer

Henrik B. Andersen, Kunstnerisk fagdommer

Esbjerg Kommune udskrev i november 2018 projektkonkurrencen om Udvikling af Byparken, med støtte fra Statens Kunstfond.

Visionen for Byparkens fornyelse var bl.a. at den skulle gennemsyres af en kreativ og kunstnerisk tilgang til opgaven, med respekt for de eksisterende kvaliteter, herunder de store gamle værdifulde træer, det karakteristiske terræn og de historiske miljøer.

15 hold ansøgte om at blive prækvalificeret til projektkonkurrencen. Ud af disse blev 2 hold bestående af hhv. kunstnere, landskabsarkitekter og bygningsarkitekter udvalgt til at deltage i konkurrencen.

De to hold som er inviteret til at give bud på projektkonkurrencen er:

47598 Doktorens Anlæg – Én samlet park

BOGL Aps

Ingvar Cronhammar

AART architects

Oluf Jørgensen

20118 Esbjerg Bypark, Byens bjerg

Henning Larsen

Topotek1

Ingeniør'ne

Eva Koch

Esbjerg Kommune modtog d.10 april 2019 materiale fra de 2 udvalgte hold. Begge hold har indleveret materiale i overensstemmelse med programmets krav, og begge hold er således bedømt konditionsmessige.

Der blev afholdt bedømmelsesmøde d. 30. april 2019 i Esbjerg. De indleverede konkurrenceforslag blev nøje gennemgået og dannede afsæt for en levende diskussion i dommerkomiteen, hvor forslagernes bud på udvikling og styrkelse af Byparkens rolle i byens rum, samt den kunstneriske tilgang var et væsentligt omdrejningspunkt.

Forslagene blev vurderet ud fra en samlet bedømmelse af kriterierne for konkurrencen:

- Forslagets evne til at opfylde visionen for byparken
- Forslagets evne til besvarelse af konkurrenceopgaven
- Indlevelse- og indfølelsesmæssig respekt for stedets kvaliteter
- Kunstnerisk, æstetisk og kreativ kvalitet
- Funktions- og indholdsmæssige helhed og kvalitet
- Realiserbarhed og budget.

Begge forslag har været inspirerende bidrag til belysning af parkens udviklingsmuligheder, og i begge forslag har dommerkomiteen fundet indlevede afsæt, gode delløsninger og nye blik på stedets betydningsfulde rolle som rekreativ park på det skrånende terræn mellem byen og havnen.

Forslag 20118, Byens bjerg er af en enig dommerkomite udpeget som konkurrencens vinder.

Forslaget vurderes til at være det forslag som opfylder programmets vision bedst, i kraft af sit landskabelige afsæt, hvor helheden mellem det rumlige, arkitektoniske og det kunstneriske styrker parkens identitet som et selvstændigt rum, i kontrast til byens urbanitet og havnens store skala.

Forslagets hovedanslag vurderes robust og realiserbart over tid, i kraft af sine enkle, varierede og virkningsfulde havekunstneriske grundgreb, der styrker parkens iboende landskabelige kvaliteter som ramme om det hverdagsliv, der udspilles i dag – og som ramme for nye tiltag.

Esbjerg kommune takker for de engagerede bud på konkurrencen og glæder sig til det videre samarbejde med det vindende hold, som er forfattere til forslag 20118, Byens bjerg.

Begrundelsen for valget af det vindende hold uddybes i efterfølgende gennemgang af forslagene.

Forslagenes hovedgreb

Forslag 47598, »Doktors Anlæg – Én samlet park« tager afsæt i en overordnet stedsanalyse af bakkedraget mellem byen og havnen og lægger derudover fokus på den folkelige, historiske udvikling fra Doktor Bruuns omdannelse af den fyrretræs-beplantede Kleve til en lysåben rekreativ park. Forslaget ønsker at genskabe parken som et samlet anlæg og at bringe parkens poesi tilbage med inspiration fra den »lystfyldte aura« som var kendetegnende for de svenske folkeparker i 50'erne og de parisiske parker fra århundredeskiftet. Forslagets hovedanslag er en sammenbindende sti befæstet med insitustøbt beton og faste grusflader. Stien

binder parken sammen fra vest til øst, inddrager og udvider Hulvejen som transformeres til en lege- opholdsgade, hvor biler på et asfalteret spor kan sive igennem i begge kørselsretninger. Betonstien forbindes til parkens hovedsti og danner undervejs små pladser, som tillige anvendes til vigepladser for biler. Bunkersanlæggene foreslås anvendt til forskellige formål: bl.a. øvelokaler, cafe, cykelværksteder og museum. Hovedstien bliver et urbant strøg med blandede trafikformer – nye brugrum for de besøgende. Inventar i mintgrøn farve tilføjes som et genkendeligt, folkeligt og kunstnerisk lag, der primært knytter sig til hovedstien.

Visualisering fra Doktors Anlæg: Hverdagsituation ved Hulvejen.

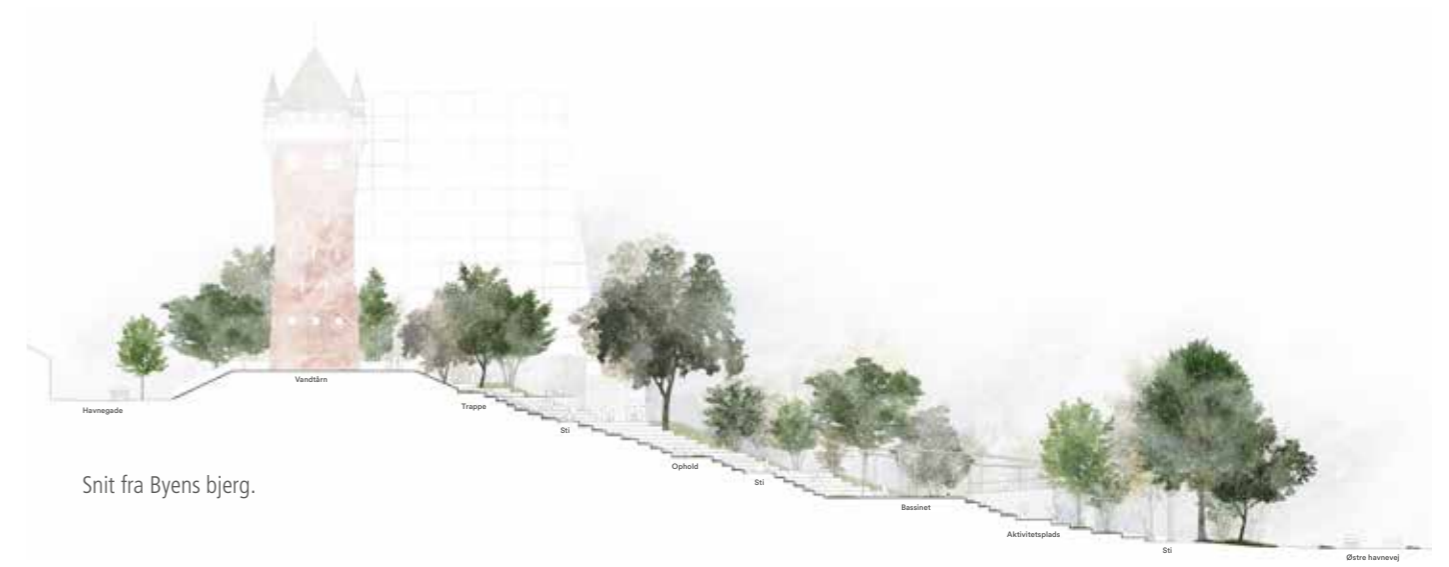
Situationsplan fra Doktors Anlæg.

Forslagenes hovedgreb

Forslag 20118, »Esbjerg Bypark, Byens bjerg« søger med afsæt i en topografisk, landskabsarkitektonisk analyse at forstærke Byparkens rumlige identitet ved at udvikle de iboende terrænmæssige karaktertræk: kløften, skrænten og plateauet. Forslaget ønsker at styrke Esbjerg bypark som en klassisk park, hvor de bærende elementer er terræn, beplantning og nye vandelementer, som spektakulære og attraktive udflugtsmål. Parkens topografiske signifikans forstærkes og kommer til udtryk i de 3 hovedområder: 1) Kløften: På den vestlige del, hvor Hulvejen gennemskærer parken, foreslås vejprofilen indsnævret og sammen med tættere beplantninger på skråningerne forstærkes rummets kløftvirkning. 2) Skrænten: Det stejle terræn »skrænten« anvendes som tribune med forslag til nye bugtede siddekanter der følger parkens topografi. 3) Plateauet: I den østlige del af parken forstærkes terrænet som et plateau ved at forhøje terrænet

i det sydøstlige hjørne. Dette giver mulighed for at udvide legepladsens område og at adskille dette fra serviceområdet. Forslagsgiverne har dog i den vestlige ende af parken foreslået at ændre vejadgangen fra Englandsgade til Havnegade, hvilket ikke er i overensstemmelse med programmet. Den rumlige 3-delning af parkens rum, understøttet af fortætninger i beplantningerne for at »fremkalde« lysninger, er et klart og stærkt hovedgreb, der støtter og forstærker parkens iboende kvaliteter. Forslaget tilføjer vandelementer som et havekunstnerisk element, der er med til at forankre og iscenesætte parkens forskellige landskabelige rum. Strømmen, Brønden, Tågen, Bassinet og Vandtårnet er hver for sig tilstande af vand, der fungerer som attraktionspunkter i parkens rumlige fortælling – og i relation til Esbjergs historie en poetisk fortælling, der indfanger byens tilknytning til vandet og havet.

Snit fra Byens bjerg.

Situationsplan fra Byens bjerg.

Beplantning

Begge forslag ønsker at samle parkens fragmenterede udtryk med beplantningsmæssige tiltag, der støtter og samler den grønne ramme og samtidig skaber diversitet og årstidsvariation. Der tages så vidt muligt hensyn til gamle eksisterende træer, dog synes forslag 20118 at have en del udfordringer, idet terrænet omkring flere af de større træer bliver væsentligt ændret. Fælles for forslagene er, at beplantningen for hovedparten anvendes som supplement og understøttelse af den eksisterende beplantning og i mindre grad som nye rum- og formgivende elementer. En undtagelse for dette er i forslaget Byens bjerg, hvor en elegant formet bøgehæk skaber en tvetydig afgrænsning og et rumskabende element i relation til legepladsen.

Amfianlæg og scene

Forslagene har med udgangspunkt i programmets ønsker om et nyt og større amfianlæg på skråningen, udarbejdet forslag, der omdanner skræntens terræn væsentligt med nye trin og siddemuligheder for ca. 2500 mennesker. I forslag 47598, Doktorens Anlæg, foreslås smalle beton elementer som fikseres i knækkede forløb og i forslag 20118, Byens bjerg, foreslås et omfattende insitustøbt terrænanlæg. Begge forslag tager højde for flere og mere varierede siddemuligheder samt tilgængelige løsninger til reposer på skrænten.

Terrænanlægget i 47598 Doktorens Anlæg inspireres formmæssigt af de gamle bunkers' knækkede former og terræn-

trinnene suppleres af beton bænke og terrasser. Amfianlægget afsluttes for foden af skråningen med et græsareal, der kan anvendes til opstilling af stole, og en overdækket mintgrøn scene, der skyder sig ud over kanten af skråningen støttet af stålsøjler.

Den formmæssige bearbejdning og forbindelse til bunkersanlæggenes knæk virker ikke overbevisende. På trods af de foreslåede betonelementer, der kan optage knækkene, synes anlægget kompliceret i sammenstød og indarbejdelse af bænke, trappe og terrassemure. Terrasserne der fortsættes til skrænten foran Kunstmuseets sydvendte facade introducerer motivet: »hængende haver« som supplement til det udvide- de cafeområde, der omdanner bagsiden af bygningen til et opholdssted med en storslået udsigt over havet. Terrasserne placeret på dette sted er et fint tiltag til omdannelse af det triste bagareal, dog synes ideen om »hængende haver« begrænset til plantekasser med overhæng som vil give et noget andet indtryk end »hængende haver«.

Byens bjerg omformer amfianlægget på skrænten med udgangspunkt i de eksisterende terrænkurvers smukke kurvede forløb. Amfianlægget fremstår som omfattende insitustøbt beton anlæg, der afsluttes i et ovalt, vandret plateau, bygget omkring skråningens kant med bygningsbase i terrænet ved Østre Havnegade. Anlægget er overbevisende i sit formmæssige udtryk, men det omfattende insitustøbte betonarbejde

Visualisering fra Doktorens Anlæg: Sti, scene og amfiteater.

virker udfordrende i forhold til bevarelsen af de eksisterende værdifulde træer. Illustrationen der formidler terrænanlæggets ide virker misvisende i skala og sin romantiserende fremstilling. Ovalen foreslås anvendt som et stort spejlbassin, der om vinteren omdannes til skøjtebane og ved særlige lejligheder tømmes for vand så det kan fungere som scene. Scenefaciliteter tilgås fra Østre Havnevej, og udspændte sejl foreslås som overdækning samt afgrænsning af scenen. Ovalen med bassin, scene, skøjtebane er et stærkt og overbevisende rumligt element, som skaber et særligt attraktionspunkt i parken året rundt og etablerer en ny rumlig markant sammenhæng mellem parken, havnen og havet. På sydsiden af kunstmuseet udvides det eksisterende græsareal så der er plads til udeservering og det foreslås derudover at etablere mindre udeserveringsområde ud for Kunstmuseets udgang i 1. sals højde. De bygningsnære arealer mod parken er ikke yderligere behandlet eller beskrevet som ønsket i programmet.

Den østlige del og legepladsen.

Doktorens anlæg foreslår fornyelse af legepladsen på det nuværende sted, med ankomst ud mod stien og en variation af nye legeelementer. Trafik og vareindlevering er fastholdt som nuværende, men der foreslås etablering af træer som supplement til varegårdens afgrænsning. Et grusbefæstet hundelufter område er foreslået som udnyttelse af det tiloversblevne areal mod nord øst. Forslaget til den østlige del af parken vurderes at forblive fragmenteret og funktionsopdelt. De omfattende befæstede arealer: grus, asfalt, legeflader mv. er blevet et for voldsomt dominerende træk i den foreslåede disponering og fremstår formmæssigt uafklaret.

Forslag 20118, Byens bjerg, formår med et enkelt og afklaret formmæssigt greb at organisere legeplads og serviceareal, så det integreres i parkens rum. Dog har forslaget etableret vareindkørsel fra Havnegade, hvilket er imod programmets ønske. Det vurderes dog at en ændring af tilkørsel vil kunne integreres i den foreslåede hoveddisponering, så tilkørsel fastholdes fra Englandsgade. Legepladsen afgrænses smukt af bøgehækken der samtidig bliver et nyt rumligt parkelement og Vandelementet »Strømmen« tilføjer et nyt attraktivt samlingssted på legepladsen. Servicearealet foreslås omdannet så det kan fungere trafikalt i forhold til vareindlevering til musikhuset og samtidig som et aktivitetsrum i tilknytning til legepladsen. Dommerkomiteen finder forslaget til løsning af det østlige område af parken som et overbevisende og velfungerende tiltag, som vil omdanne arealet fra at være usammenhængende til at blive et attraktivt sted som en integreret del af parken.

Belysning

Der er i begge forslag fokus på belysningen som et element, der øger trygheden, særligt omkring stierne. I forslag 47598, Doktorens Anlæg, er belysningsstrategien beskrevet som en kombination af stibelysning og stemningsgivende scenografisk belysning. Stibelysningen foreslås som nye designede parklamper der følger hovedstien samt lave pullerter der knytter sig til sidestierne. Den scenografiske belysning knytter sig til udvalgte elementer som ved hjælp af spots og LED lys fremstår som lysende markører. Belysningsstrategien virker velovervejet i forhold til forslagens elementer.

Forslag 20118, Byens bjerg, foreslår stibelysning med hhv. 6 m. på små stier og 13 m. høje master på hovedstier.

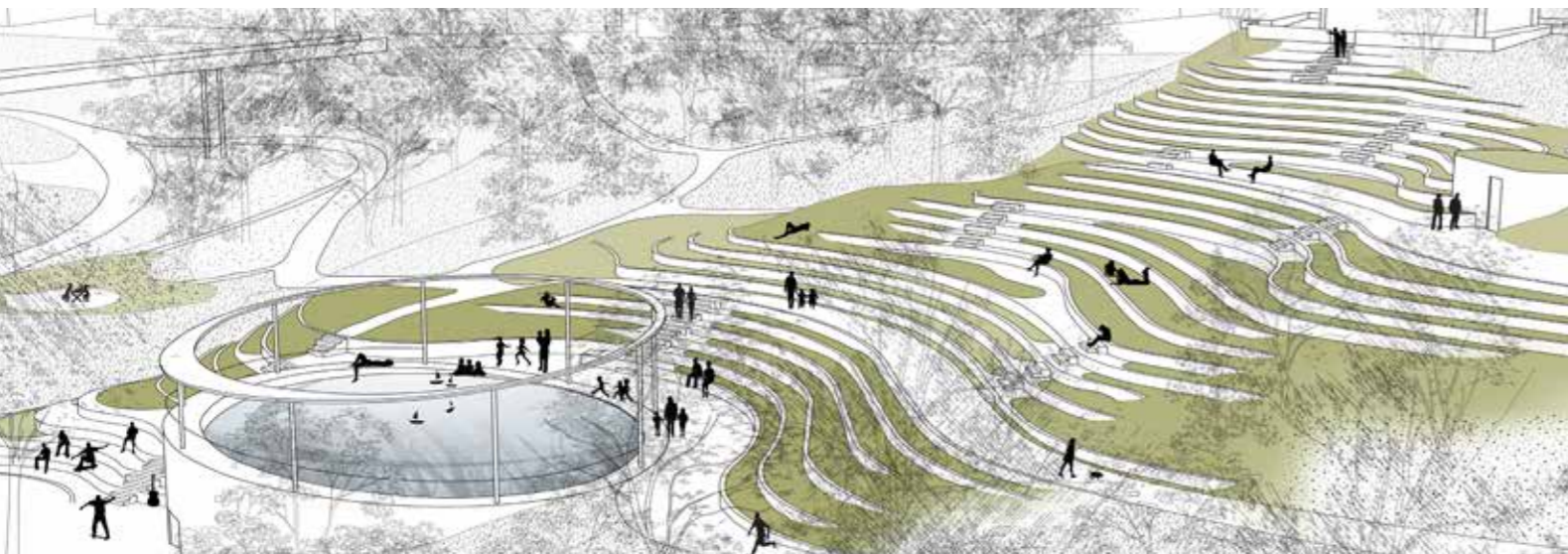

Illustration fra Byens bjerg: Hverdagssituation, hvor bassinet skaber et vandspejl, hvor besøgende kan sidde og lade sanserne få frit spil.

Visualisering fra Byens bjerg: Strømmen af vand i den ovale ring indrammer aktiviteter og ophold. Linjer af rumskabende bøgehække udgør en diskret afgrænsning.

Derudover markante master ved vandattraktionerne. Belysningsstrategien i forslag 20118 virker uindlevet i forhold til forslaget rumlige fortælling og belysningsmasterne er generelt for høje i parkmæssig sammenhæng.

Den kunstneriske bedømmelse

Udvalget finder at begge forslag indeholder kvaliteter, men der spores også i det fremsendte materiale forskellige prioriteringer.

Overordnet finder udvalget, at Doktors Anlæg i sin tendens forstærker og udvider et urbant miljø i parken, ved at etablere en beton vej/sti gennem parken fra indgangen ved legepladsen ved Englandsvej til udgangen for enden af Hulvejen ved Havnegade.

Hulvejen udvides og bliver så at sige beboet, da der foreslås en lang række af sociale tiltag (værksteder cafe øvelokaler mm), som vil give området et udvidet urbant udtryk. Den gennemgående betonsti igennem parken lader byens centrum rykke ind i parken, så stien bliver udtryk for et logistisk element, der forbinder sig med det grid, som organiserer gadenettet i Esbjergs indre by mellem Englandsgade og Smedegade.

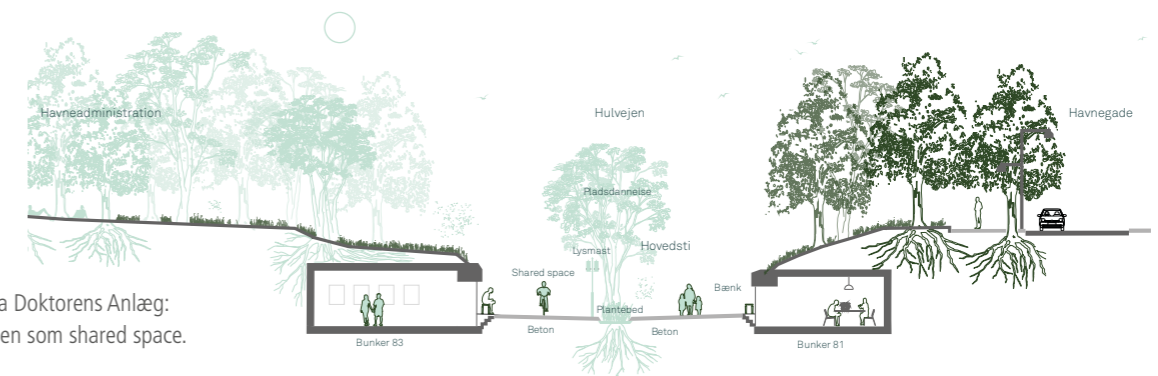
I projektbeskrivelsen indføres der et selvstændigt design i parkanlægget, som vil være et element, der placerer sig imellem publikum og parkens planter og landskab. Det består af en række designede objekter så som parklamper,

bænke, porte, skraldespande, legeinventar, vandposter, overdækkede boder, hegn, musikscene.

I forslaget henvises til de svenske folkeparker som inspirationskilde, og designet har da også et genkendeligt nostalgisk /gammeldags element i sig. Dette samlede design følger betonstien igennem parken og understreger fornemmelsen af parken som et forlystelsessted og en markedsplads – et folkeligt brugsrum mm. Parken bliver med dette tiltag så at sige beboet med urbane spor og aktiviteter, dels gennem de funktionelle designgenstande, og dels i det samlede anslag, der primært spejler det hastige tempo.

Fra et kunstnerisk perspektiv efterlader det samlede forslag trods det kontrollerede designanslag et lidt fragmenteret indtryk som det eksempelvis kommer til udtryk i terrænbearbejdningen foran amfiteateret, hvor publikum kan betragte underholdningen. Forholdet mellem scene og plateauer virker løs og for tilfældig i forhold til scenen. Spørgsmålet er om ikke anslaget er for stort til det relativt beskedne område, som parken besidder. Dommerkomiteen finder store kvaliteter i ideen om at forny og udvikle arealet på bagsiden af kunstmuseet og i forslaget intention om at styrke parkens beplantningmæssige ramme og udstrækning i forhold til byen.

I modsætning til Doktors Anlægs anslag er der i Byens bjerg et større fokus på parken som en havearkitektonisk og havekunstnerisk begivenhed. Også i dette forslag ledes en sti gennem anlægget fra Englandsgade til Havnegade gennem Hulvejen. Men stien virker ikke så dominerende og synker mere organisk ind i det allerede eksisterende parkanlæg.

Snit fra Doktors Anlæg: Hulvejen som shared space.

Snit fra Byens bjerg: Kløften med Hulvejen.

Desuden er miljøet omkring Hulvejen ikke udvidet, men omvendt forsøgt yderligere inddraget gennem beplantning. Hulvejen er blevet indsnævret, så parkatmosfæren kan forlænges ind i Hulvejens område op til Havnegade, og dette vurderes som en stor kvalitet.

Hvor Doktors Anlæg fra en kunstnerisk synsvinkel indfører et designprojekt, der forbinder publikum med parken, er dette element i Byens bjerg erstattet af en stor tiltro til formarbejdet i forslaget. Dette fremgår bl.a. af de bløde kurver som er et gennemgående formtræk ved både designet af legeplads, bassin/scene, siddepladser og terræn foran scene.

Hvor Doktors Anlæg henviser til de svenske folkeparker og den folkelige kultur, henviser Byens bjerg til landskabet og naturens tid og har en transformeret samtale med klassiske havekunst referencer og den del af nyere kunsthistorie, der betegnes som Landart.

Hvor Doktors Anlæg gerne vil bebo parken med menneskelig aktiviteter, vil Byens bjerg gennem en forstærkning af allerede eksisterende kvaliteter i anlægget, sammenpasse det menneskelige med det foreliggende naturlige: Træerne, topografien i landskabet og ikke mindst den store skala som omgiver parken, havet og himlen. Dette kommer til udtryk gennem det ovale bassin, der om sommeren kan fremstå

som en vandflade, som himlen kan spejle sig i, og som kan beses fra skrænten som en ærbødig hilsen til det hav, som Esbjerg er grundlagt på og lever af.

Vandets betydning kommer i forslaget Byens bjerg til udtryk i varierede vandkompositioner, og forslaget får i kraft af tilføjelsen af disse lagt stor vægt på de stofflige og sanselige kvaliteter, som potentielt kan foreligge i parken.

Doktors Anlæg styrker parken som en udvidelse af byens rum, med aktivitet og programmering, mens Byens bjerg via formarbejdet og rumskabelse søger mod at få parken til at tale til det menneskelige på parkens og naturens præmisser.

Konklusion

Overordnet anerkender udvalget de mange kvaliteter, der foreligger i Doktors Anlæg, men vurderer at Byens bjerg vinder, da det understreger parkens særegne rolle som landskabelig park for byen. Forslaget beriger byen igennem at tilbyde et ambitiøst havearkitektonisk rum med stor formbevidsthed og sammenhængskraft, som er i dialog med den danske havearkitektoniske tradition, og som tilbyder et fremtidigt tredje rum for esbjergenserne imellem havnen og byen.

Visualisering fra Byens bjerg: Udsigten fra Landgangen. Vandtårnet, skrænten og bassinet i en samlet bevægelse.